

Suomussalmen kunta

LAUSUNTO

kunta@suomussalmi.fi

24.2.2026

Dnro 93/2026

Lausuntopyyntö 22.1.2026

ALANTEENJÄRVI-PARVAJÄRVI RANTAOSAYLEISKAAVA, EHDOTUS

Suomussalmen kunta valmistelee Alanteenjärvi-Parvajärvi rantaosayleiskaavaa. Rantaosayleiskaavalla ohjataan rantavyöhykkeen maankäyttöä ja siinä osoitetaan ympärivuotiseen asutukseen, loma-asutukseen, maa- ja metsätalouteen, virkistykseen sekä kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyvät aluevaraukset määräyksineen ja suosituksineen. Tavoitteena on kaavoittaa alueelle kohtuullinen määrä uusia rakennuspaikkoja pääasiassa loma-asutukseen, mutta mahdollisuuksien mukaan taajaman lähialueella myös asumiseen. Tavoitteena on myös selvittää alueella olevat suojelualueet ja -kohteet sekä luonnon, maiseman ja virkistyskäytön kannalta erityiset alueet.

Suunnittelualue sijoittuu Hallan paliskuntaan. Hallan paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 2 700 ja poronhoitajia on 64. Paliskunnan poronhoito tukeutuu vahvasti luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön. Erityisesti pienemmissä kylissä poronhoito on merkittävä työllistäjä ja elinvoimaisuuden, maisemakuvan ja turvallisuuden ylläpitäjä.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa ja muussa poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa. Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi ja se on voimassa kaikkialla poronhoitoalueella maan omistus- ja hallintaoikeudesta riippumatta. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta. Poronhoitolain 6. luvussa määritellään rajoituksia porojen laiduntamiselle. Lain mukaan poroja on hoidettava siten, etteivät ne pääse viljelyksille ilman maanomistajan, taikka silloin kun hallintaoikeus kuuluu muulle kuin maanomistajalle, haltijan lupaa eivätkä aiheuta vahinkoa metsänuudistusaloilla oleville taimikoille tai muutoinkaan aiheuta tarpeettomasti vahinkoa maa- tai metsätaloudelle. Muualla kuin saamelaidun alueella poroja on lisäksi hoidettava siten, etteivät ne pääse puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille. Rajoitukset eivät koske vapaa-ajan asuntoja tai yritystoiminnan alueita, eivätkä ne ole myöskään lain tarkoittamaa muuta erityiseen käyttöön otettua aluetta.

Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomiointamisesta ja säilyttämisestä. Voimassa olevan Kainuun maakuntakaavan 2020 poronhoitoalueen rajaa koskevan merkinnän määräys edellyttää: ”Maankäytön suunnittelussa on turvattava porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon

olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Alueidenkäyttölain 39§:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaavalla ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoito on osa alueen elinkeinoelämää ja etenkin sivukylillä tärkeä toimeentulon lähde. Poronhoitajat ovat alueella oikeudenhaltijoita, joille ei saa hankkeen kaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Suunnittelualueella poronhoidon turvaaminen hankkeen kaavoituksessa on välttämätöntä. Alueidenkäyttölain 9§:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Poronhoidon nykytila ja toiminta kaava-alueella ja sen vaikutusalueella tulee kuvata. Vaikutukset poronhoidolle tulee arvioida yhteistyössä alueen paliskunnan kanssa.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Poronhoito perustuu vapaaseen laidunnukseen: poronhoitolain 3 §:n mukaisesti poronhoitoa saadaan harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- ja hallinto-oikeudesta riippumatta. Poronhoito on toiminta-alueellaan laaja-alainen maankäyttäjä. Kaikki muu maankäyttö poronhoitoalueella vaikuttaa enemmän tai vähemmän poronhoidon harjoittamiseen edellytyksiin. Poronhoitoalueella maankäytön yhteensovittaminen on siis äärimmäisen keskeinen kysymys.

Kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineinä. Kaavoituksella on myös oikeusvaikutuksia. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. Kaavoituksessa tulee lisäksi hyödyntää olemassa olevaa paliskuntien paikkatietoaineistoa, joka kertoo poronhoidon keskeisistä laidun- ja toiminta-alueista.

Yleiskaavoituksella ohjataan yhdyskuntarakennetta. Yleiskaavassa suunnittelun tarkkuus mahdollistaa poronhoitoon liittyvien alueidenkäyttöratkaisujen tekemisen. Yhdyskuntarakenteeseen liittyvillä ratkaisuilla on usein huomattavaa vaikutusta poronhoidon harjoittamiseen, useimmiten erilaisten häiriövaikutuksen yleistymisen vuoksi. Häiriövaikutus voi tulla esimerkiksi rakentamiseen varattavien alueiden sijainnin, riittämättömien rakentamiselta poissuljettujen alueiden tai liikenteeseen liittyvien aluevarausten ja liikennealueiden käytöstä aiheutuvien häiriöiden muodossa. Yleiskaavassa tulee tunnistaa suunniteltavan alueen rooli poronhoidossa ja tehdä sen mukaisesti tarpeelliset aluevaraukset ja määräykset.

Yksityiskohtaisemmat huomiot kaavaehdotuksesta

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu pidettiin 19.8.2025. Kaavaselostuksessa mainitaan, että poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu pidettiin myös 11.12.2025. Toista neuvottelua ei ole pidetty kaavaan liittyen, joten kaavaselostukseen on jäänyt mahdollisesti virheellinen päivämäärä.

Neuvottelun jälkeen poronhoidon nykytilaa ja vaikutusten arviointia täydennettiin, kaavaan lisättiin Pölykankaalla olevat poroaidat ja poronhoitoaluetta koskevaa yleistä kaavamääräystä muutettiin. Pölykankaan kaksi poroaitaa on merkitty kaavaan erikseen poronhoidon kannalta tärkeinä rakenteina, joihin liittyy määräys: *“Alueella on turvattava poronhoidolle merkittävien rakenteiden säilyminen ja ympäristön rauhallisuus.”* Kaavan yleismääräykseen on myös lisätty maininta *“Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain 3 §:n takaama porojen vapaa laidunnusoikeus”*. Kaavaselostukseen on lisätty huomio alueen poronhoitotoiminnasta, tärkeistä porojen kokoamisalueista, aidoista sekä siitä, että poroja liikkuu alueella huomattava määrä. Tehdyt täydennykset ja lisäykset ovat hyviä ja tarpeellisia.

Kaavaselostuksessa tunnistetaan, että kaavasta voi aiheutua todennäköisesti konflikteja ja ristiriitoja. Kaavaselostuksessa mainitaan, että haittoja pyritään ehkäisemään tiedottamisella jo rakentamisen suunnitteluvaiheessa ja tontinluovutuksen yhteydessä. Paliskuntain yhdistys suosittelee, että alueelle rakentaville informoidaan luovutuskirjoissa alueen sijoittumisesta poronhoitoalueelle, ja siitä ettei paliskunnalla ole vahinkojen estämisvelvollisuutta esim. aitaamalla vapaa-ajan asuntojen kyseessä ollessa.

Kaavaselostuksessa arvioidaan, että yleiskaavassa alueelle osoitetulla uudella rakentamisella on kohtalainen vaikutus porojen laidunalueisiin Alanteenjärven etelärannoilla Pölykankaalla. Kaavaselostuksessa myös mainitaan, että kaavan mahdollistama uusi rakentaminen sijoittuu järvien ranta-alueille ja on pääasiassa loma-asutusta, joiden pihalla porojen on mahdollista laiduntaa ja liikkua. Hallan paliskunta on tuonut lausunnossaan esille, että alueella on rauhallisia ja hyvä laidunalueita ja Alanteenjärven sekä Parvajärven etelärannat on luokiteltu parhaaksi kesälaitumiksi ja järvien pohjoisrannat syys- ja jäkälälaidunalueiksi. Loma-asutuksen sijoittaminen alueelle väistämättä muuttaa ja pirstoo porojen laidunalueita ja heikentää näiden alueiden rauhallisuutta. Uusi rakentaminen ja rakentamisen aiheuttama häiriö voi myös pahimmassa tapauksessa ohjata poroja enenevässä määrin 5-tielle.

Luonnosvaiheen vastineessa mainitaan, että porojen kokoamisalueelle osoitetut uudet rakentamispaikat sijaitsevat Alanteenjärven ranta-alueella, kokoamisalueen laidalla ja että uusien rakennuspaikkojen mahdollisuutta ja tarkempaa sijoittelua kaava-alueella tarkastellaan uudestaan porojen kokoamisalueet, kulku- ja kuljetusreitit ja tärkeät laidunnusalueet huomioiden. Kaavaselostuksesta ei käy ilmi, että onko tätä tarkastelua tehty ja onko tarkastelun pohjalta muutettu uusien rakennuspaikkojen sijoittelua. Kaavaselostuksessa on kuva Hallan paliskunnan toiminnallisista alueista, joka on otettu Kainuun tuulivoimavaihemaa-alueen aineistoista. Olisi hyvä, jos kaavaselostuksessa olisi karttakuva, jossa olisi nähtävissä selkeästi laidunalueet, kokoamisalueet, kuljetus- ja kulkureitit sekä poronhoidon rakenteet suhteessa kaavoitettavaan alueeseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoidon turvaaminen tarkoittaa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista kaavassa määriteltävien toimintojen sijoittamisessa. Hallan paliskunta on katsonut, ettei kokoamisalueelle saa osoittaa uusia rakennuspaikkoja, eikä rakentamisen tai muun toiminnan tule katkaista porojen kulkureittejä tai kuljetusreittejä.

Hallan paliskunnan lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä.

PALISKUNTAİN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Vilma Sanaksenaho, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, 040
159 5592